

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Tractatus II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

QVADRIGA MARIÆ AVGVSTÆ.

TRACTATVS II. PIE ELYCIDANS ANTIPHONAM MARIÆ NÆ Laudis, que cantatur ab Adventu usq; ad Purificationem.

INTRODVCTIO.

Antiphona incipit ALMA REDEMPTORIS MATER, Veru constat Hexametris, & pie rememorat Mysterium Incarnationis & Nativitatis Domini ex Maria semper Virgine. Quis eius Auctor sit, non ita certum est. Plerique tamen eam adscribunt B. Hermanno Contracto, sicut & Antiphonam Salve Regina, & Hymnum Ave maria Stella, vt dixi in Proemio illius Hymni. Quam devotus fuerit ipse Beatissime Virgini, quam æque doctrinæ & pietatis, petrem cõstitus accepit, hic non repero; ibi namque sufficienter offensum fuit. Ad elucidationem breuem & piam procedo & vestigio; Tu fac, ô Mater Sapientia, vt pienter & sapienter aliquid in tui Nominis gloriam edisseram.

be revelata; vt agnosceris & honoreris in terris, que solum agnita eras antea in Coelis, vt & sic à Solis ortu usque ad occum veri Regis generatio coruscaret.

Denique Alma Mater ab alendo dicta, idem est quod fecunda, & altice virtute prædita. Hæc est propriissima significatio. Hoc vero epithetum antiqui Terræ specialiter convenire dixerunt, ita vt Terra quæ fugibus suis homines alit, tamquam Dea sic reputata ab eis, & vocata ALMA CERES; & erindæ ad Matres prole fecundas, quæ eas alunt copiosè & splendide, vox ista translata est ALMA MATER. De hæc copiosius dissent Magister de proprietatibus rerum, vbi sic ait: Antiqui Gentiles considerando fecunditatem terræ, eam pro Dea adorantes, talem ei imaginem fecerunt. Erat magna imago femina, quæ MATER ALMA nuncupabatur, gremio habens Coronam in capite; supra curru positam erat, & ea ei subijciabantur Leones: in una manu portabat clavum, in alia cymbalum: Huius aurigæ vibratos gestabant gladios: Galli Matronam in curru sedentem sequebantur. Hanc imaginem sic applicat Terra ibidem Magister. Terra Mater fuit dicta, quod multa pariat, & omnibus mortalibus cibum generet. Dicitur etiã Mater Alma, & quod alat elementa, vt dicit Isidorus. Coronam gestat in capite, quia multa civitatibus inspicitur. In curru retro vehitur & sedet, quia cum omnia elementa moveatur, ipsa sola immobilis manet, scilicet secundum se totam. Leones et subijciuntur, quia nullum est genus ita feroc, quin per mortem terræ subijciatur. Clavum manu gestat, quia hyeme clauditur, & æstate fructus producendo aperitur. Manu etiã portat cymbalum, quæ terramentorum strepites in colenda agri significatur. Eius aurigæ gladios portant, quia pro terra acquirenda, vel descendenda sæpe bella geruntur. Galli eã sequuntur, quia omnes aves & volatilia eius indigent nutrimento.

Hanc potè Terræ imaginem sic applicat Maria Incognita in Psal. 66. Ipsa est velut fertili Terra, & fecunda Mater, quia non solum Mater Dei est & hominis, sed & omni gratia & virtute. Mater gratia, Mater misericordia, Mater pulchra dilectionis, & agnitionis, & sanctæ spei. Coronam gestat in capite, quia eius mens omni decorata fuit virtute. Duodecim stellis in Apoc. coronata exhibetur, in quibus 12. eximia privilegia commendantur, quatuor corpori, quatuor animæ, quatuor virtutibus communia. Quod corpus intacta concepit, illa permansit, incontaminata lactavit, & in ortu soluto debito sine dolore, mox surrexit. Quantum ad animam, totidem stellis coronatur, que sunt fidei magnitudo, verberum, que dicebantur, conseruatio, ex passione Filij gladij doloris transuerberatio, compassio, merorum & intercessio. Quantum ad corpus ex anima & corpore compositum: totidem stella fuit coronata: quia in vitæ ro maria sanctificatione fuit præuentæ ab Angelo fuit salutata, in omni scientia & virtute fuit decorata, in anima & corpore super Choros Angelorum est exaltata.

SECT. I. ALMA REDEMPTORIS MATER.

Vox Alma varia significat. Nomen Alma quandoque idem significat apud Latini sermonis gnatos, quod Illustris & Clara: hoc sensu dicitur apud Donatum & Virgilium lux alma, dies almus:

Præterea, si nona diem mortalibus almus Aurora extulerit.

Hoc sensu in Virgine Deiparam convenire per excellentiam, neco ambigere potest, qui attendent illud S. Amb. Quid splendidius ea quam splendor elegit: Illustris sane & clarissima, siue generis & stemmatis regij claritudinem, siue virtutum profapiam & speciem promicantem, siue vitam inelyram cunctas Ecclesiæ illustrantem, siue gloriam toto Orbe rutilantem consideremus. Postumus ergo in hoc sensu merito illi inclamare: O Mater alma, ô Mater sancta & pulchra, ô Mater illustris & præclara!

Vitæ Alma apud Hebræos, siue cum adspiratione Haalma, idem est quod Abscondita. Hoc sensu etiam in Virgine Deiparam quadrat quam maximè & excellentissimè; quia hæc est Mater abscondita, in qua magnus pietatis Mysterium à sæculis absconditum peractum est in abscondito, solo scilicet conficio Angelo, & Deo, qui idco vocatur Deus absconditus, Deus Israel Saluator, absconditus in carne, absconditus in vtero Mariæ, absconditus in Arca Virginali firmissime obsignata Ergo & hic dicere possumus, ô Mater alma! O Mater abscondita! O Mater hominibus incognita! O Mater in conclau oblerata & abscondita! sed tamen Deo & Angelo nota, & tandem toto Or-

Hanc potè Terræ imaginem sic applicat Maria Incognita in Psal. 66. Ipsa est velut fertili Terra, & fecunda Mater, quia non solum Mater Dei est & hominis, sed & omni gratia & virtute. Mater gratia, Mater misericordia, Mater pulchra dilectionis, & agnitionis, & sanctæ spei. Coronam gestat in capite, quia eius mens omni decorata fuit virtute. Duodecim stellis in Apoc. coronata exhibetur, in quibus 12. eximia privilegia commendantur, quatuor corpori, quatuor animæ, quatuor virtutibus communia. Quod corpus intacta concepit, illa permansit, incontaminata lactavit, & in ortu soluto debito sine dolore, mox surrexit. Quantum ad animam, totidem stellis coronatur, que sunt fidei magnitudo, verberum, que dicebantur, conseruatio, ex passione Filij gladij doloris transuerberatio, compassio, merorum & intercessio. Quantum ad corpus ex anima & corpore compositum: totidem stella fuit coronata: quia in vitæ ro maria sanctificatione fuit præuentæ ab Angelo fuit salutata, in omni scientia & virtute fuit decorata, in anima & corpore super Choros Angelorum est exaltata.

Prolequitur, & vitæus prædictam terræ imaginem

gnaem

15a. 25.

ginem Mariæ applicans, sic dicit: *Imago terra super curum erat posita, quia B. Maria ad adherendum thronum assumpta, iuxta Filium eji collocata. Huic Leonis subijciuntur, quia omnes Demones eius imperio subduntur. In manu gestat Clavam, quia Passio per Eam crucis est clavis, sed per Mariam patefacta. In alia manu portat Cymbalum, quo omnes excitat ad Dei laudes. Auriga eius vibrat gladius, quia eius deo: exemplo ipsius proprium uacuant corpus, omnia in eo cidentis vitia. Ado ego, quia mulier eam circumdant cum gladio Verbi Dei, ut eius tueantur honorem contra infideles & hereticos: simile illud, de quibus dicitur alibi: Sexaginta sortes ambuum lectulum Salomon, omnes ad bella doctissimi. Deniq; Galli ipam sequuntur, quia Prædicatores per Gallos figurati ipsam subsequuntur, semper in prædicationibus eius invocationem præmittentes.*

Caen. 3.

Isa. 45.
Isa. 4.

Psal. 84.

Psal. 66.

Gen. 1.

B. Virgo
fecunda
Mater
dupliciter
nata.

I.
Quia est
Mater
Redem-
ptoris.

dicebat miro suauitatis & amoris affectu eius singula membra, meditatione pijsissima nobis sanè imitanda. 1. Benedicebat eius finem & viscera calis capiosa, quæ nouem mensibus omem in se calis magnitudinem, Deum ipsam immensum, conclusissent. 2. Benedicebat illud cor virginicum, quod fide admirabili supra omnem Angelicum captum fidei nostræ mysteria sublimissima conceperat, & velut Sanctuarium sanctissimum in se concluserat. 3. Benedicebat castissima vbera, quibus lactus fuerat à Matre sua alma, & de cælo secunda, is qui omnes alit etiam cælestis. 4. Benedicebat manus sacratissimas, quæ fidei illam exierunt, qui cælum lumine circumdat velut vestimentum. 5. Benedicebat brachia illa amabilia, quæ portabant illum, qui tribus digitis appendit nobilem terræ. 6. Benedicebat pectus illud dilectissimum, in quo quiescebat ille qui est requies Beatorum, & Paradisi delicia. 7. Benedicebat os illud diuini pueri labijs tam crebro appressum, quibus spiritus iupet mel dulcis exiit in cor Matris. In his omnibus benedicens & congratulans MARIÆ, cum Angelica Salutatione ad singula membra, soluebat in lachrymas pietatis, memor suauitatis, quam in his omnibus perciperat Alma Mater Redemptoris. Ex hac externa consideratione ad internam sanctitatem Mariæ contemplandam ferretur, quæ in his mysticis mîe elicitur. Admirabatur & benedicebat altissimam eius fidem & spem, ardentem charitatem, profundam humilitatem, immaculatam puritatem, modestam eximiam, & cætera virtutum luminibus confusantia, quasi in Paradiso Sanctissimæ Trinitatis electo Concludebat hæc oratione suauissima: *IESU suauissime, dignare me matrem & tuam Matrem, super omne speciosam ore laudare, corde admirari, imitatione sequi. Quam gratum id fuerit Virgini obsequium ex eo patuit, quod ei Virgo intelligentiam sacre Scripturæ, & mysteriorum eius specialiter impetrat, & linguam eius alias tardam & balbum ad concionandum discretè præparat. Quare maximum fecit fructum, cum in Polonia, tum in Germania, in conversione animarum, focus Sancti Hyacinthi. De eo etiam fertur, quod cum affiduis foret in meditatione Passionis, & illud cum lachrymis crebro repereret: *Adoram te Christe, & benedicimus tibi, quia per Crucem tuam redemisti mundum, Christum die quodam ei apparuisse, & singulis admodum vultibus guttas Sanguinis ex singulis ori eius in se infudit. Poterat ergo citere ipse idem quod August. *Hinc lacrimæ ab ubere, hinc pascor à vulnere.***

Secundò, Maria dicitur *Alma & fecunda Mater*, quia non solum Redemptoris, sed & redemptorum & electorum est Mater, non enim solum genuit corpus & membra Redemptoris vera & naturalia, sed etiam genuit corpus eius mysticum, & membra mystica, ad quæ spectant omnes electi. Non solum genuit fidum Dei naturalem, sed & in ipso & cum

Quia est Mater omnium electorum

MANUSCRIPT

isa. 66. cum ipso omnes filios Dei adoptivos. O mita fa- cunditatem propter quam de Maria possumus ex- clamare cum propheta Numquid terra parvuriet in- die una, aut parvuriet gens simul, si peperit filios suos Maria scilicet Sionis filia simul omnes electos pe- perisse censenda est, dum Christum peperit. Gen- tes in eius utero continebantur, in illo, & cum il- lo, tamquam electorum capite, generandi.

Propterea Christus dicitur *Primogenitus Matris*? Peperit Filium suum *Primogenitum*, ait Lucas E- vangelistas. Vocatur & idem *Primogenitus in multis* Fratribus, ab Apostolo.

Audi qui hac de re Maria quondam dixerit S- Gertrudi. Quondam die cum audiret illud in Mil- fa cani, *Primogenitus Virginis Matris*, consideratio- ni horum verborum intentata, cogitabat intra se conveniens dicit *Unigenitus Virginis Matris*, quod nullum alium genuerit præter illum de Spiritu sancto conceptum. Cumque in hac consideratione hæretet, affuit ei Beata Virgo blandâ vocer spon- deas: *Nequaquam Unigenitus, sed Primogenitus dul- cissimus Jesus meus, quem primum clauso utero pre- creavi. Et post ipsum, immo per ipsum, omnes ipsi in- fratres, mihi in filios maternæ charitatis visceribus aoptando generavi.* Hæc Maria. Propterea igitur Mater Christi, sed & omnium filiorum Dei, hono- rificè nominatur: & exinde felicitas eius agnoscitur, propter quam Alma Mater nuncupatur, quia & hos genuit & generat, & alit & portat in bra- chijs, & protegit & adamat, immo & adhuc par- tit, ut eos perfectè tandem generet, & reddat æ- ternitati beate, & perducatur ad mensurâ ætatis pie- nitudinibus Christi, quando occurreremus ei in virtutum perfectum, ut loquitur Apostolus.

Ephes. 4. mundus est in mari procelloso, turbido, tenebroso, & turbidus. Psal. 107. sidera tollit, mox ad tartara devolvit. Eleans allis- sime, ait Rex Propheta. Eriterum: *Acedunt: vs- que ad Calos, descendunt vsque ad abyssos, omnis sa- pientia eorum devorata est.* ait de Rectoribus navis in hoc mari. Quatuor ibi stultos est repetere mirè agitato & inquieto. An non Mundus ipse in- quietus est ut Mare, & suo continuo motu, modò hoc perdit, modò illos? An non Navis corporis no- stri in continua & inquietâ maturatione est? Mo- dò bene ei est, modò male; modò friget, modò ca- let; modò plena est, modò vomit. An non Ventus quo ferimur modò prosper est, modò adversus est, quasi stultus & vanus? Deinde homo ipse Naura est varius & inconstans, qui modò hoc vult, modò aliud vult; modò iubet vela suspendi, mo- dò contrahi; mox suspendet, paulò post anti- um despondet. Quid his omnibus inconstanti- us? Quandoquidem ergo de hoc mari verum sit il- lud:

SECT. II QVÆ PERVIA CÆLI PORTA MA- NES, ET STELLA MARIS

Vide O- pus. no- strum su- per Ave- Mariæ Stella T. 2. Opus. B. Virgo quomodo pervia Porta.

Hic Titulus frequenter tribuitur MARIS, ut visum est in alijs Canticis, Hymnis, Antiphonis a nobis latius elucidatis. Vadè modò vocatur *Ianua Cæli* in Litanijs Lauretanis, modò *Felix Cali Porta* in Hymno *Ave Mariæ stella*, modò *Porta lu- cis fulgida*, modò *Regis alti Ianua* in Hymno *O glo- riosa Domina*, iterum *Porta ex qua mundo lux est orta*, in Antiphona *Ave Regina Cælorum*. Nihil ergo hic vitiosus interpretationis addendum, sed recolendam ex dictis piâ & memori mente, quam multis Titulis Maria Cæli pervia Porta nuncupetur, per quam Cælorum Rex ad nos venit, im- modè & cælestia omnia bona; per quam etiam & nos in Cælum regredimur, & ad sancta Sanctorum intramus. Hæc est *Olivum* ex *Olive confectum*, per quod nobis illic accessus. *Olive* symbolum misericordie est, per quam ipsa nobis aditum fa- cit in Cælum. Atque idè hæc iterum est *Ianua*, si- ne Fenestra & cæ; per quam regreditur *Columba* Nôc cum ramo *olive* a diluvijsani secuta, anima

scilicet candida, quæ sæpè in Canticis designatur nomine *Columba*. S. Carolus Borromeus ordina- bat ut in singulis Templis in Porta exteriori Im- ago Virginis collocaretur, ad designandum ipsam esse *Portam Cæli*. Si Maria *Ægyptiaca* conventio- nem suam auspiciata est per intuitum Imaginis Bea- tæ Mariæ Virginis, in Porta Templi Hierosolymita- ni collocata. Imago illa fuit illi *Porta Cæli*.

Quantum ad Titulum istum *Stella Maris*, etiam B. V. Stel- la Maris. Hinc refert Antonius Gevara in suis Epistolis de quodam Fabato Consule Rhegenensi in Sicilia, quod numquam è civitate illa intra sep- tuaginta annos voluerit transmittere Melliam, quæ tamen in portu Siciliæ trans mare sita est, non plusquam novem milliaribus distans. Dicebat enim Navem stultam esse, cum semper se moveat. Nauram stultum esse, quod nunquam in eodem maneat proposito, nunc hoc, nunc illud vult. Ma- re stultum esse, quia semper inquietum. Ventum quoque stultum esse, quia in dies & horas muta- tur. Cum ergo vnum stultum (inquit ipse) si- gam in terra, quare quatuor stultis credam me in mari? Hæc ille, an insipienter & timidè, an sapienter & providè, iudicet qui volue- rit.

Dicamus nos, hoc sæculum in quo agimus, si- mile esse mari procelloso, turbido, tenebroso, & turbidus. Psal. 107. sidera tollit, mox ad tartara devolvit. Eleans allis- sime, ait Rex Propheta. Eriterum: *Acedunt: vs- que ad Calos, descendunt vsque ad abyssos, omnis sa- pientia eorum devorata est.* ait de Rectoribus navis in hoc mari. Quatuor ibi stultos est repetere mirè agitato & inquieto. An non Mundus ipse in- quietus est ut Mare, & suo continuo motu, modò hoc perdit, modò illos? An non Navis corporis no- stri in continua & inquietâ maturatione est? Mo- dò bene ei est, modò male; modò friget, modò ca- let; modò plena est, modò vomit. An non Ventus quo ferimur modò prosper est, modò adversus est, quasi stultus & vanus? Deinde homo ipse Naura est varius & inconstans, qui modò hoc vult, modò aliud vult; modò iubet vela suspendi, mo- dò contrahi; mox suspendet, paulò post anti- um despondet. Quid his omnibus inconstanti- us? Quandoquidem ergo de hoc mari verum sit il- lud:

Rector in incerto est nec quid fugiarve, petarve Ovid. Invenit, ambiguus avæ suspente malis. B. Virgo veluti stella re- grediendâ.

B. V. Stel- la Maris.

Mare stultum vocatum.

Mundus est in mari procelloso, turbido, tenebroso, & turbidus. Psal. 107. sidera tollit, mox ad tartara devolvit. Eleans allis- sime, ait Rex Propheta. Eriterum: Acedunt: vs- que ad Calos, descendunt vsque ad abyssos, omnis sapientia eorum devorata est.

In mari- do qua- tuor stul- ti.

Ovid.

B. Virgo veluti stella re- grediendâ.

gat ipsa Navem nostram, & ad portum salutis de-
ducatur. Nam navigare necesse est; ipsa autem ege-
mus ut Luce & Duce, ut Maris Domina & Stella
Maris.

Hæc est Stella, de qua Beatus Henricus Sulo,
Deipare ferventissimus amator, (eam in gallicino
salutans, & laudes ei pægens) sæpe audire meruit
Angelos suaviter concinentes:

Stella Maria maris hodie precesse ad ortum.
Cum his quandoque & ipse idipsum concinbat,
ab eis luce cælesti perfusus, & de arcibus secretio-
ribus instructus.

*Super
Bernar-
dinum
re picitur
stella.*

Hæc est Stella, de qua Sanctus Bonaventura in
Speculo Virginis e. 3. Telle solave hoc lumen, ubi di-
cit Telle Mariam hanc maris Stellam quid nisi cali-
go, umbra mortis, densissima tenebras

Hæc est Stella, quæ apparuit sancto Bernardino
prædicanti in vbe Italia, quæ Aquila dicitur. Dū
enim explicat illud Apoc. 12. Signum magnum ap-
paruit in Calo, & in capite eius corona stellarum duo-
decim, & illud in Virginis laudem applicaret, pri-
mam Stellam exponens de eius Virginitate, Sol
licet tunc maxime radiaret, visa est super capite
Bernardini Stella etiam splendidior Sole, quæ lucos
radios in eius faciem fundebat, Quod vivificus
populus stupore plenus vidit; tandemque omni-
bus admirantibus, evanuit. Fuit autem illa Stella
ipsa *Mater MARTA*, ineffabili claritate re-
splendens, & indicatæ volens hunc sanctum Virgī
sui cultorem devotissimum, esse virtutum omnium
splendore ornatum, sed brevi in ea civitate clatu-
rum diem extremum, sicque æterna claritate do-
nandum & coronandum: quod ipsa Stella æliis
significabat.

*Videtur
stella et-
iam Cap-
sitano.*

Idem contigisse ferunt B. Joanni Capistrano in
eadem vbe prædicanti de Laudibus Beatæ Virg.
Mariæ super eodem Thematæ apparuit enim Stel-
la miro cum splendore exterius illustrata, ac miro
fervore intus accendens. Et quidem in publican-
dis Virginis magnalibus torus accensus & occupatus
non advertebant hanc Stellam, donec tumulus
factus est in populo rei novitate stupefacto: tunc
enim circumspiciens advexit illud insolitum di-
vini favoris signum. Et cum posttridie Romam pro-
cederet, ad sollicitandum pro canonizatione S.
Bernardini, hæc eadem Stella rursus apparuit, &
cum Romam usque deduxit. Fuit ergo & ipse dig-
nus videre hanc Stellam qui à Deo electus erat ad
promovendam Virginis gloriam & Coronam.

*Ordo stel-
lifer insti-
tuitur in
Francia
in honore
Deipara.*

Hæc iterum est Stella *MARIA*, sub cuius auspicijs
& insignibus militare voluit antiquus Ordo
Regum & Principum Franciæ, qui Insigne Stellæ
præferabant in veste cum hoc Emblemate:
MONSTRANT REGIBUS ASTRA VIAM. Hic
Ordo Stellifer primitus institutus fuit a Roberto
Rege Franciæ sub anno Christi. 1022, in honore
Beatæ Virginis (cui Rex mirè erat devotus) ipso
Nativitatis virginis Felto, octava Septembris, eo
quod ipsa sit Stella maris. Ideoque hæc institutio-

ne obsecrabit Rex, ut sui regni ac nobilitatis esset
ductrix, quasi præfatus Stella. Quare triginta si-
quites e prina nobilitate in hunc Ordinem adle-
gitis singulisque To quem aureum cum Stella au-
rea quæque radia illud ad pectus descendente,
in collum iniecit. Hæcque color vera Stella ma-
ris edificavit Parisius Orationum nostræ Domine
de Stella, in quo convenirent hi qui electi erant
de Ordine isto haurire, qui ab eo dicitur est Or-
do Equitum nostræ Domine de Stella. Telus est
Iacobus Bzovius in Antiquitatibus Pansien-
sibus.

*S. Bern.
Hominis
m. 111.*

Dentique hæc est Stella, de qua Betaurdus o
qui quis te intelligi in hoc sacri profusio inter re-
pejatos suavitare ne avertas oculos à fulgore huius
stella. Si non vno obrui procellis, respice Stellam, vo-
ca Mariam, Si insurgit venti tentationum, respice
tentationum, respice Stellam, voca Mariam. Si concu-
piscencie sedit ac confusus, horrore ludici perterritus
paruit in Calo, & in capite eius corona stellarum duo-
decim, re pice Stellam, voca Mariam. Ipam sequens non
de vias, ipsam rogans non desperas, sed iam cogitans non
erris ipa propitia ad portum pertinget.

Nonnulli similes sunt in hoc saculo naviganti-
bus in mari periculoso, qui nimis fidentes mala-
cia & tranquillitati, quæ aliquamdiu eis favore
videtur, ludunt, cantillant, epulantur, secute, vel
somno indulgent in flatu lona: at mox tempestate
exorta, caligine inveniuntur circumfusis & venti-
gine, sicque a fluctibus absorberentur, merguntur
pereunt, & in profundum ferunt: sine luce & du-
ce, sine cuiuspiam ope, Tu, o *Maria Domina &
Stella Maris*, inter prospera & ad versa sempit-
dine Navem nostram. Ad te oculos jugiter con-
jicimus, si ve in prosperis rebus, si ve in asperis; & ro-
gamus ut lux tua cum quam nos deleret, sed fac ut
per illam semper possimus circumspicere timidi
quæ ante nos, quæ post nos, quæ circa nos, & sic
periculis cavere, donec ad portum facias nos feliciter
pervenire, Fac, inquam, ut non simus de illo-
rum numero, de quo Poëta:

*O nimum Calo & pelago conspice sereno,
Nudus in ignota Palæstræ tacebis arena.*

Virg.

**SYCCVRRE CADENTI SVRGERE QVI
CUKAT POPULO.**

Sec. III.

A Beo tempore quo Adam primus hominum
patens, & caput eorum, turpiter cecidit im-
pitente vxore, Evaque eius vxor impellente leto-
pente, factum est genus humanum multiplici de-
causa ad lapsum pronum Tum quia ex se parum
firmioris habet, tum quia in vialubrica & pleua
offendiculis agit, tum quia multos habet in ca-
sum impulsiores, tum quia in via agit tenebrosa, ex-
iguum lucis habens. Contraxit nimum infirmita-
tatem ex peccato, ita ut facile cada; contraxit ig-
norantia; tenebras; ita ut parum videat; contraxit
concupiscencie lubricitatem, quæ eius gressus fa-
cilit.

*Flomo
Postpaca
cum dicit
mi ad lo-
plum col-
da panno*

WANTIG

Gen. 49. cille fallit & implicat. Non deest serpens & Coluber in via, cerastes in jernita mordens, virgulus equi, veadat: athen, or eius retrid. Non deunt offendicula in que impingat, non solum a carne & demone, sed & a mundo & mundana conversatione. Vbi que laquei obumbrati, & fossa abscondite, vt cadamus. Adversarius semper vigilat & impellit, numquam dormit. Offendicula ab amicit, ab vxore, a filiis, ab extraneis, a nobis ipsis. Ab opibus, a voluptatibus, ab honoribus, a vanitate seculi laquei, quos vix advertere est etiam oculatissimis. Quid ergo aliud dicere potest miser & infirmus homo? quid nisi lucem & opem expectare ne cadat? Quid nisi cum Propheta repetere: *Impulsus, eversus sum vt caderem, & Dominus suscepit me.*

Psal. 117. Abstitaurem vt quipiam de Deo dicere audeat illud quod ecclesiasticus, ex ore impiorum prodiens reprobat: *Ille me implanauit, sive vialia Le- sio habet: Ille mihi offendiculum posuit, & cadere fecit: Ille me in errorem induxit.* Hec est enim auox blasphemia Et nani Dominus ad lapsum non impellit, aut offendiculum ponit, qui potius infirmum adiuuat stantem firmat & praeuertit, aut labantem, ne collidatur, adiuuat, aut lapsum erigit & redit- regrat, ita vt omnes hi possint dicere: *Impulsus e- ver, us sum vt caderem, & Dominus suscepit me: Fortitudo & laus mea cominus, & factus est mihi in salutem.*

Alig leu- ter cadit peccando veniali- ter. Quapropter adverte multiplicem inveniri in hominibus casum. Aliquorum calus leuis est & venialis, quia homo facit eam in veniale peccatum. Ab hoc calu nec futurum vita & via est exempta. Vade illud, *Septies ca si iustus, & resurgit.* Quod licet de lapsu in calamitates, ex quibus fortior fit iustus & humilior resurgit, nonnulli interpretentur cum S. Augustini. Actamen de casu in venalia pec- cata plerique intelligunt, & de leui offensione, a quibus mox resurgit iustus, licet septies, id est fre- quenter cadat, nec propter hoc ulti nomen amir- titur, nec iustitiam aut gratiam Dei. Sic interpretatur Cassianus: *um ait: Iustus non esse immunes a culpa, manifeste Scriptura pronunciat, dicens: Septies in die cadit iustus, & resurgit. Quid enim est aliud cadere, quam peccare? Et tamen cum dicatur septies cadere, nihilominus non praedicitur eius iustitia lapsus fra- gilitate humana. Multum enim interstiter sancti & peccatorum hominum lapsum. Aliud enim est admit- tere mortale peccatum, & aliud cogitatione praeveni- ri, quae peccato non caret: vel ignorantia, aut obli- vis error: aut facilitate otiosi sermonis offendere: aut ad punctum in Fidei theoria aliquid hesitare: nec subtili quadam censoredia irritatione pulsari: aut necessitate nature aliquando per a summa perfectione recedere. Itae enim iure 7. lapsum generat, in quibus vir sanctus licet nonnunquam cadat, tamen iustus esse non desinit: quae quantum iustia videantur ac parua, tamen faciunt eum sine peccato esse non posse, qui legit septies in die cadit iustus, quomodo etiam aliqui antiqui legent, inter quos Bernardus ser. 1. in *Mariale.**

Gant. item Auctor Catenae Graecorum & nonnulli manuer. codices. Vnde colligere voluerunt aliqui, quod homo per vnum diem non possit se a veniali continere, ita vt in septe, id est, plura venialia pec- cata ordinari laboratur. Sed illud, in die, non habetur: es cadat vel in Hebraeo, vel apud Septuaginta, vel in vulga- ritudine Rom. Vnde dolendum esse Interpretis censent. Purantq; aliqui cum Doctore Dominico a Soro iustos qui caute sibi ad vigilat, & puritati conscientiae student per aliquod tempus, etiam per vnum diem, posse a venialibus abstinere. Quod contigisse Apostolis post Spiritum S. acceptum credibile est, sicut & S. Ioanni Baptistae, & alijs eximijs puritate & Spiritu viris totis in Deum intentis, quales fuerit Dominicus Franciscus, Ignatius, & similes. Dicit enim S. Chrysostomus: *Nihil est quod propter ter enari: verum habitaculum ad iuvenum vir in Mart- tuum perfectionem homines prohibent per venire. Est quippe possibile, vt in terrarum adhuc regione degen- tes, quos iam in caelo habitent, ita cuncta persiciant. Fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra.*

Quis ambigit Magdalenam septies in die clesta- tam, ad Dei laudes cum Angelis celebrandas, non peccasse septies in die?

Quis credat Sanctum Paulum, cuius conversatio in caelis erat, & interim cum hominibus Chri- sti legatione fungens ambulabat, peccasse septies in die, vel quidem venialibus offensionibus?

Cardualis Vitruaco in vita S. Marci Ogniacae c. 6. sic de ea ait: *Ab exiguis venialibus adeo sibi cau- bat, vt crebro ad dies quindecim ne vnam inordi- nam cogitationem in, uopeo & possit reperire. Auigitur credi potest eam in die septies cecidisse?*

Quid quod de Abbate Pambo, & quibusdam Ananoretis, Patrum Historia tradunt, per annos plures ne vnum quidem verbum otiosum dixisset? Siquidem facilius est cadere cogitatione, sed tamen non existimo, quod id factum fuerit ab eis septies in die.

Verum haec specialis gratiae adscribe. Nos autem, qui infirmi sumus, septies in die cadimus, sed mox ad resurgendum conuerti debemus; & quia nos esse de populo cadente agnoscoimus, in clamemus MA- RI. Succurre cadenti surgere qui curas populo. Vita enim nostra, si de venialibus peccatis loquamur, nonnulli calus est & resurrectio; ideoque nobis ad- vigilandum est ne cadamus, simulque ad resurgendum continuo egemus auxilio.

Secundo, aliqui cadunt per peccatum mortale, sed confestim reuigunt, vel saltem aliquo post tempore. Sic cecidit Petrus timore impulsus: sed mox resurrexit; amore eum subleuant, & Christo respiciunt. Sic cecidit & Thomas per nubium infidelitatis ambulans procelloso tempore: sed sta- tim etiam resurrexit, Domino ei manu porrigente. Sic cecidit & David a concupiscentia in viam lu- brica abstractus & illectus, sed licet aliquanto tempore in peccati luro haerent, mox tamen vbi corripuit eum Nathan Propheta, agnouit lapsum, & sta-

Graviter aly cadit peccando mortali- ter sed statim ve- surgunt.

& statum suum, & surgens rigabat lachrymis per singulas noctes statum etiam suum. Et ergo o-
fal. 117. mnes poterunt dicere: Impulsus, eversus sum ut caderem, & Dominus suscepit me.
 De his etiam intelligit S. Hieronymus illud an-
 tea ex Sapientia allegatum: *Septies cecidit iustus, & non colliditur, quia Dominus supponit manum suam, ut non cadat.* Sic enim dicit Ep. ad Rufinum. Si cecidit, quomodo iustus? Si iustus, quomodo cecidit? Sed iustus sicq; non confundatur. Sic nimirum in his scripturis vocabulum non amittit, qui per poenitentiam semper resurgit. Igitur non solum de veniali lapsu, sed etiam de graviori vult cam sententia intelligi. S. Hieronymus; vultque significare, quod ob resurgendi sollicitudinem & celeritatem, iusti nomen non tam perdere, quam ad tempus obcurare videatur, quia & mox iustus per poenitentiam illud illustrat, & pristino splendore reddere censetur.

Conformiter S. Hieronymo loquitur S. Ambrosius in apologetico. Si David infirmus, tu fortis; si Salomon lapsus est, tu potes primus esse Sanctorum? Ergo si erraverunt iusti, erraverunt tamquam homines, sed peccatum suum tanquam iusti agnoverunt.

Audi & in eadem sententia S. Gregorius. De iustorum casu scriptum est: *Septies in die cecidit iustus, & resurgit.* Iustorum certe casus quodammodo status eorum est: quia aliquando permittuntur cadere, ut sensus valeant fortius stare; permittuntur ut in malis corrumpant, ne summa virtutum dona per elationem perdant. Ad tempus relinquantur, ut in aeternum teneantur. Hec S. Gregorius. Iusti scilicet ex casu acris resurgunt, & in statu gratiae se magis obfirmant; ita ut non tam cecidisse, quam se inclinasse censentur. Quapropter de numero illorum sunt, pro quibus orat hic Ecclesia Deum & Deiparam, dum canit: *Succurre cadenti, surge qui curas populo.* Cadunt enim venialiter, cadunt & quandoque mortaliter; & quidem septies in die cadere possunt, hoc est, sepius possunt offendere, etiam graviter in die mortalis huius vitae; sed semper curant surgere, & idem digni sunt compassione, & divina ope. De quorum casu dixit etiam subtiliter S. Bernardus. *Septies cecidit iustus, & septies resurgit, si tamen cadat in die, ut se cadere videat, & cecidisse sciat, & resurgere cupiat, ut requirat manum adiuvantis, & dicat: Domine, in voluntate tua presististi decori meo virtutibus, avertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.*

Hac potest esse horum vox, quae apud Prophetam exprimitur: *Ne luteru inimica mea super me (Congregatio scilicet malignantium) quia cecidi, confortata, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est: iram Domini portabo, donec iudicet causam meam, educet me in lucem.* Cadunt ergo hi, sed ante se, ita ut videre possint quomodo ceciderint, & clausos mox oculos aperire ad surgendum. Non cadunt retrorsum, sicut Heli de sella sua factis ceruicibus, aut sicut ministri impij in Horto Dominum apprehendere volentes voce Domini prostrati. Notat. u. S. Gregorius, retrorsum cadere esse impiorum; in facie cadere electorum. *Quid est quod electi in facie, & retrorsum cadunt, nisi quod omnis qui post se cadit, procul dubio cecidit ubi non videt: qui vero ante se*

cecidit, ubi cadit ubi videt? Iniqui ergo post se cadere dicuntur, quia ibi corruunt, ubi quid e quantum mali videre non possunt, & iusti in faciem cadunt, quia amore compuncti, videntes humiliantur. Rursus de iustis scriptum est: *Iustus si ceciderit, non colliditur, quia Dominus supponit manum suam, ut non cadat.* Id est, auxilium suum, ut resurgat per poenitentiam, sic nimirum in his scripturis semper est mentio de his qui surgere curant, & auxilium ac manus Domini implorant, sed quia non possunt proprijs viribus, in caelum vocem extollunt, & clamant: *Insuper sum in limo profundi, & non est substantia, veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me, sed spero in Deum meum.* Et iterum: *Ne aborbeat me profundum neq; urgeat super me puteus, os suum clamavit ipse velut Ionas, ut obediret pœna locis, nec a quois eluës: Pelagus operum caput meum, abissus valavit me.* Aviculus sum de coelorum oclorum tuorum: *verum tamē rursus videbo Templum tuum, & iterum.* Tertio dicamus, quod aliqui cadunt irreparabili ca. u. quia peccaverat obstinati in peccato, vel subiecto post peccatum abripuntur à Deo. De tali calu. v. etiam illud. *Communiatur sicut legem signat, canit. u. teretur contritione preualida, & non invenitur de fragmentis eius testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquae de fontea. Aliquorum. n. est talis casus & ruina, ut nihil plane in eis remaneat affectus spiritualis, quo tanquam fragmento & testa possit igniculus divini amoris reaccendi & portari, vel aliquid aque de puteo gratiae hauriri. Hoc ipsi iterum est quod Sapientia sententia voluit indicare, dum dixit: *Septies cecidit iustus, & resurgit; impij autem in malum corruunt.* Hoc est, sic labuntur, ut salutē amplius non recuperent, quia ut loquitur S. Augustinus. *Per consuetudinem peccati ipsi se suismet ruinis sepeliunt.* O casum, & ruinam deplorandam! In Evangelio dicit Dominus: *Videbā Satanā quasi figur de Caelo cadentem: quia scilicet in veritate non stetit, sed in profundū abyssi cecidit irrevocabiliter.* Unde & ei expi obratur apud Iherosolymam: *Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris? Detraha te ad inferos superbia mea.* Sic & S. Ioan. in Apocalypsi vidit stellā de caelo cadentē in abyssū. Similis est nōnullū casus, qui eum anrea vi stellā fulgetē splendore gratiē diuinę, illā postmodū contēnentes, in statū demōnū subitō ruunt in perniciem aeternā, & in ignē tartareū, de quibus Plātes. *Vos autem sicut homines moriemini, & sicut Vnus de Principibus cadetis:* hoc est, ad instar Principū illorū Angelicorū, irreparabiliter ceciderūt, sic & vobis contingit. Intelligite ergo qui obliuiscimini Deū, ne quando rapiat, & nō sit qui eripiat. Intelligite qui peccaveritis in peccato, quā cadere humanū est, sed diaboli velle peccare. Nō pro vobis hic orat Ecclesia, sed pro populo lo cadēte qui curat surgere. Pro populo qui ex humili cordis cōmitione, & oris cōfessione dicit Dominio. *Eccē quasi solus cecidimus universi.* Et inquit aures nostrae quasi ventus abstrulerunt nos. Et nunc Dominus Rator noster est in nos, vero intum: & filior postea.*

MANUSCRIPT

nos. & opera manuum tuarum omnes nos. Ne ultra me
miseri iniquitatis nostrae, ecce respice, populus tuus o-
nes nos. Tu alligasti nos in manus iniquitatis nostrae,
quia non erat qui invocaret nomen tuum; & ego iuraveret
& teneret te. Sed nunc ne irascaris. Hec est vox
populi ad Deum reverentis apud Isaiam Prophetam
& resurgens ac respirantis ad gratiam divinam.

Claman-
dum ergo
ad B. V.

Clamemus ergo & nos ad Dominum & Patrem nos-
trum, ad Dominam & Matrem nostram, quae suscipit
impulsos & erectos, erigitque cecios, aut supponit
manum suam, ne cadentes collidantur, cuius manus
auxiliaris nobis necessaria est; ut non collida-
mus, aut ut collisi redintegremur, & resurgamus.
Sic redintegravit Mariam Aegyptiacam, Theophi-
lum, & alios in numeros, & itare fecit fortiter post
lapsum. Certè sepe nos cadentibus, collideremus, pe-
tiresimus, nisi ipsa benignitate sua succurreret, & sup-
poneret manum suam; impedire enim sua continua
protectione ne absorbeat nos profundum, & vigeat
claudatque super nos puteus os suum. Dicamus itaque
ei & Filio eius, quando peccatis aquis inundan-
tibus nos involutos caelestis gratia respicit, &
resurgere facit, illud. *Lapsa est in lacum vicia mea in-
undaverunt aqua super caput meum, & dixit: Perii.
Invocavi tamen nomen tuum de lacu non sum, voca-
rum meam audivisti, ne avertas aurem tuam à singu-
lo meo & clamoribus. Hec est via animi surgere
cunctatis, auxilium invocantis, & gratiasque pro
auxilio reddentis.*

Sect. IV
TV QVÆ GENVISTI NATVRA MIRAN-
TE TRIM SANCTUM GENITOREM.

**Incar-
natio Dei
Miracul.
maximū.
Mayron.
ser de Na-
tivilitate.**

Incarnatio est illi Dei miraculū est miraculum magis
suspendi (inquit Franc. Mayron, insignis Doctor
Theol) quā in ipsa mundi creatio: quia magis distat
homo à Deo, quā à nihilo, homo enim est fini-
tus, Deus infinitus. In incarnatione autē Deus uni-
tur homini, in creatione vero homo unitur nihilo, id
est corpori creato ex nihilo. Ideo mysterium illud an-
tea à laiculis absconditur in Deo, & ipsis ignorum
Angelicis spiritibus, caelo & terrae admirabile fa-
ctum est, & stupendum. Hinc & Maria Virgo, quia
electa est ut ad illud cooperaretur, à sanctis Patri-
bus vocatur *Officina* & *Abyssus Miraculorum* quia
ex illo summo miraculo innumera miracula alia pro-
dicant, tamquam ex radice & fundamento, & to-
tum orbem admiratione & stupore affecerunt. De
qua se sic S. Bern. Generationē istam quae enarrabit?
Angelus annūciat, virtus obumbrat, super venit spi-
ritus, Virgo credit, Virgo parit, Virgo permanet.
Quis non miretur? Nasitur Verbum infans, & agno-
scitur Virginitas brevis, latitudo angusta, altitudo sub-
dita, profunditas plana. Ibi agnosceat lux non lucens
Verbum infans, aqua sstiens, panis esurians. Quapro-
pter Scriptura dicit, quod Verbum abbreviatum fe-
cit Dominus super terrā, quia scilicet omnia my-
steria antiqua, omnia Orbis prodigia, in hac Incar-
natione & Nativitate consummationem accepe-
runt & perfectionem. Ibi agnosceat Rubus iacem-
bultas Moysis, Virga flores Aaronis, Manna pluens

Isaia, Porta fulgens Ezechielis, Sol Ezechiae re-
trocedens. Vnde propter istud mysterium my-
sterium dicitur Deo per Sapientem: *Immo signa,
& immuta mirabilia, ut agnoscant, quia non est De-
us, nisi tu, ut enarrent magnalia tua.*

Ecclesi 36

Hec igitur omnia mirata est, & continuo mi-
ratur natura, & maxime quod Virgo potuerit suum
gignere Genitorē, & vtro continere immensum
suum Creatorem. Hoc est enim illud secretum &
sacratum: *Enigma*, quod videtur proponi à Pro-
pheta: *Homo & homo natus est in ea, & ipse futu-
rit eam Altissimus. Quasi dicat, Homo vetē homo,
in ea natus est, & tamen ipse est qui eam condidit
& fundavit. Qui elegit, intelligat; ruminetque, ad-
miretur, oblipefcatur, quod ille Homo qui ex Ma-
tre natus est, Matrem condidit & genuit.*

Hac na-
tura mi-
ratur.

Psal. 86.

Hoc ipsum est, quod saepe Ecclesia in suis Hym-
nis & Cantibus admiratur, dum sic canit:
*O gloria Domina Excelsa super sidera:
Qui te creavit provide: Laetasti sacro vobere,
Notissimus & caratissimus est & ille Hymnus,
quem sibi Carnotensis Virginis prisci Alaman-
tribunt:*
*Quem terra, pontus, aethera,
Culunt adorant, predicant,
Trinam regentem machinam
Clamstrum Mariae dantulas.
Beata Mater munere,
Cuius superius Artifex,
Mundum pugillo continens,
Ventre sub arca clausus est:*

Quae quidem omnia ad aliud dicunt, quam hoc ipsū
hac Antiphonā comprehensū: *Tu quae genuisti na-
turā miratē tuū sanctū Genitorē. Quomodo natura
hoc admirata sit, restant tot prodigia in caelo &
terras, ac in omnibus elementis exorta in Nativita-
te Domini, ex Virgine suū sanctū Genitorem eige-
nente. De quibus passim agitur in Nativitate Do-
mini ab interpretibus sacri Textus Evangelici, vel
Concionatoribus, eorumque nonnulla retulimus,
cum de Nativitate Domini egimus in verbo Na-
talitio, ubi omnes creaturas ad laudandū Deū in hac
Nativitate excitavimus, vel potius excitatas esse,
& nos incitare ostendimus. Etenim in Sole prodigi-
gia contigerunt: At in solito lumine fulgidus fuit:
Stella insolita luce magis praeluxit: Aqua è tupe
Bethleē recenter eiepit: Terra in vineis Engaddi
Rosē dedit. Et prope fontē Blzai Rosae natae, etiā
si sicca post resurrexit, adhuc in die Nativitatis
redolere perhibetur. Ignis quoque tunc ex-
tinxit dicitur vicio Nodomitico involutos. Sic
natura o sine causa miratur, dū Creator & Geni-
tor naturae, ea quae in natura sunt, & supra naturam
innouat, & omnia immutat, ut agnoscat in Mag-
nitudine & Mirabilibus suis. Sic iterum hic repe-
tendum: *Innova, Domine, signa immuta mirabilia.*
Hoc etiam hic addendum est, quod & ipsamet
Maria, à Deo electa, mysterium horum con-
vulsione & consilia, admirata sit quae in ipsamet gesta
sunt.*

Ostendit
per par-
tium e-
numera-
tionem.

Ipsa Virgo
admira-
tur Nati-
vitatē
Demini
sunt

lunt, Sic enim & de ipsa canimus: *Vener puella babilat secreta que non noverat.* Et Textus Evangelicus nos docet, quod *Maria conferebat omnia verba, hoc in corde suo: ruminans scilicet, conferens, admirans, quæ sentiebat, videbat, & audiebat.* Et hoc non semel dicitur in Evangelio, quia Virgo erat silentij & admirationis, non multi verbi exteri, aut locutionis, quamvis silentium eius sublime & profundum, Myfterijs & Sacramentis plenum, in auribus Dei esset sonorum. Dicamus ergo ei: Tu qui genuisti, te ipsa mirante, tuum sanctum Genitorem. Sic enim eam introducit loquentem S. Basilus Seleucus, Orat. de Incarnatione ad Iesum recens natum. *Quid adgrediar? Te me lacte nutriam, an vero ut Deum colam? Tibi ne maternum præstabo obsequium, an sicut ancilla cultum adorationis impendam? Te ne ut filium amplexu foveto, an iugiter supplex invocabo? Tibi ne lac porrigam, an thymiana offeram?*

Sic verò quasi hærentem & cunctantem, ac in meditatione sancta admirantem & ruminantem alloquitur S. August. *Lacta, lacta, o Virgo Beata. Deum tuum, Creatorem tuum. Præbe lambenti mamillam, ut pro te percipienti præbeat maxillam. Pane Angelorum refice vberò de calo pleno. Qui semen Abrahamæ apprehendit, vult per omnia fratribus assimilari insatiari, lactari, portari, in cuius veslinari. Nihil ergo hærens, hæc infirma obsequia exhibe circa Deum infantem, nisi ex humilitate te indignam cense, nec existimes hæc illi indigna esse. Qui te elegit Genitricem, elegit gerulam & Nutricem.*

Ex his elucet, quod Maria non solum naturam mirante, sed & seipsa admirante, suum genuit, lactavit, portavit Genitorem. Nec insipide aliqui meditantur, quod ubi Christum utero suo effudit, post adorationem internam, tria ei oscula imperita fuerit cum genuflexione, & profundissima reverentia, unum pedibus quasi Deo, unum manibus quasi Domino, unum faciei quasi filio; quoddamque mor pectori cum admiratione eum admovens, & vultu stringens, cum júbilo dixerit: *Exoptatus ades Deus meus, Dominus meus, Filius meus.*

Sic admirabatur Maria, & adorabat Filium suum, in consortio Angelorum Magnum, in consortio animalium Parvulum. Admirabatur illum, cuius Magnitudinis non erat finis, & adorabat Parvulum in falsijs & cunis recludendum. Admirabatur & adorabat eum qui tribus digitis appendit & colles in latera & pondere, & nihilominus librandus erat manu & brachijs ab imbelli Virgine. Admirabatur & adorabat repletem infantibus lacrymis sinum Mattis, qui aquis replet sinum Mariæ. Admirabatur & adorabat eum qui terribilis est super omnes Deos; & abiectus ac vilis est inter hominum filios. Sic naturam mirante suum genitorem Genitorem, & quæ supra naturam sunt intel-

dorando conferebat, ac in corde suo conferebat, & conferebat omnia hæc cælo & terra totis sæculis admiranda. Conveniebat Mariam illud emblematicè dictum considerare & admirari: *Sum quod eram, nec eram quod sum, nunc dicitur utrumque.* Hoc dicere potest eius Filius, qui natus manet quod erat, id est Deus, & sit quod antea non erat, id est, Homo: & nunc dicitur utrumque, id est, Homo & Deus. Id etiam dicere potest Maria, quæ est quod erat, id est, Virgo: & est quod non erat, id est Mater: & utrumque est, Mater & Virgo.

VIRGO PRIUS AC POSTERIOR.

Hoc inter cætera admirabile fuit & stupendum toti Orbis & Naturæ, quod Virgo genitrix manfit Virgo, ante partum, in partu, post partum. De qua re necdum adhuc intelligebatur illa Prophetia: *Ece Dominus dabit vobis signum, Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* Audite domus Israël signum vtiq; admirandum & stupendum. Audite omnes gentes toto Orbe diffuse. Audite sapientes & rudes, audite hoc increduli hæcenus inaudium; sed credite omnibus sæculis propalandum, & certò credendum. Ecce Virgo concipiet & pariet Filium, quasi Liliam. Liliam erit ante partum, Liliam in partu, Liliam puritate refulgens admirandà, etiam post partum Filium flos cæpi & Liliam convallium est: sic est & Mater eius, quæ inviolata & intemerata eum patiens, semper Virgo permanebit, puritatis Lilio condecorata & coronata, Audite & admiramini, quia *sicus sidus radium, Virgo parit Filium res miranda. Neque sidus radio, neque Virgo filio fit corrupta.*

Tu ergo genuisti, o Maria, tuum sanctum Genitorem. Virgo prius ac posterior, quia dicebat omnium Conditorum non partu consueto, sed mirando, in hunc Orbem venire novâ nativitate. Deum decebat talis nativitas, quâ non nisi de Virgine nasceretur: congruebat talis & Virgini partus, ut non Pareret nisi Deum, inquit S. Bernardus. *Decebat quoque ut Caput nostrum insigni miraculo de Virgine nasceretur, quo significaret mæbra sua de Virgine esse secundum spiritum nascitura, inquit S. Au. Ecclesiæ secundum spiritum nascitura, inquit S. Au. Adorabat & admirabatur eum qui librat montes & colles in latera & pondere, & nihilominus librandus erat manu & brachijs ab imbelli Virgine. & sibi conlectate: quique venerat nostrâ corruptione sanare. Oportuit ergo ut primam Genitricis integritatem nascens incorrupto custodiret & completum sibi clausum pudorem sanctitatisque hospitium dei vni spiritus virtus insula servaret, quæ statuerat deiectione erigere, consuetudine solidare, ait eloquentissimus S. Leo. Denique Matrem suam voluit esse & preligens, & admirans, tota in spiritu erat, & illi se a manere Virginem, ut virginatatem commendaret.*

Postquam

WANTIG

Maria ipsa lactavit Christum & lapide Rubad. in fest. Nat. Lat. in ca. 2. Luc. ca.

Quid in ea admiratur.

Sec. VI

Dei

antiqui

post

Virg

ca. 1. 4

Secund

Nativit

Christi

Annunciatio nis triplicabat, hoc est, ter mille Sa-
 lutationes Angelicas præfatorbar, ob devotionem
 singularem erga hoc ineffabile mysterium. Sic &
 Beata Maria Ogaiaca mille & centum quibusdam
 in Quadragesimæ diebus offerrebat, ad singulas
 genua flectens, miâ pietate & suavitate: Sic non
 mirum quod Sancta Mechtildis viderit quondam
 illud Ave Angelicum pectori Mariæ litteris aure-
 is incipitum, & ex ore eius intellexerit nihil ei
 gratis offerri posse, quandoquidem ei olim tran-
 smillum fuerat à Sanctissima Trinitate, & processio-
 nis potentia Partis eam ab omni peccato & male-
 dictione protogente, à Sapientia Filij eam sibi in-
 sedem & domicilium eligente, à bonitate Spiritus
 sancti mita in ipsa ex tunc operante. Hinc fit, quod
 omnes alia Antiphonæ, sive Cantica, quibus Vir-
 ginis Deiparæ laudes decantantur, & ipsa pietate
 læta & humili saluatur, illud Ave ei soleat repe-
 tere, & rememorare; immo non nisi elucidatio sunt
 & amplificatio quedam illius Salutationis Ange-
 licæ, quam primitus è celo accepit cum lætitia &
 exultatione.

*Ave mul-
 ta signi-
 ficat.*

Itaque hic meritò canimus: *Sumens illud Ave*
Gabrielis ab ore peccatorum miserere. Illud enim Ave
 fuit initium salutis miserorum, initium reconcil-
 iationis peccatorum, initium redemptionis capti-
 vorum illud Ave rememorat horam, qua Christus
 Corpus sumpsit & Sanguinem ex Maria, quæ in
 pretium offerre pro redimendis peccatoribus Re-
 memorat horam, qua sumpsit Vellus Agnini, quo
 se contingeret, in quo immolaretur & heret Victi-
 ma & hostia pro peccato. Hæc omnia probè no-
 peccatorum miserere. Ita, ô Mater pijsissima, memor
 esto horam omnium. Memor esto horæ, in qua spi-
 ritu compassionis specialiter repleta fuisti erga
 peccatores Spiritu sancto obumbrante & operan-
 te. Memor esto horæ, qua ab Angelo salutata, &
 Dei Mater electa es, & effecta, vt peccatorum mi-
 serescens, pro eis jugiter intervenires. Sic vult Pa-
 ter, sic destinavit Filius, ad hoc elegit te Spiritus
 sanctus, sic Sanctissima Trinitas vnus Deus ordi-
 navit Id ipsum à te postulant Parentes tui Adam &
 Eva pro filijs suis, fratribus tuis. Sic & nos filij Adæ
 & Evæ postulamus, & totus mundus tuis genibus
 provolutus, *Peccatorum miserere.* Ex ore tuo pædet
 solamen miserorum, salus peccatorum: à te expec-
 tant verbum miserationis, quos sæva aliàs pre-
 meret sententia damnationis. Iterum igitur repe-
 to: O Mediatrix nostra, peccatorum miserere, Filio
 tuo eos commenda, Filio tuo eos reconcilia, Filio
 tuo eos repræsentata, vt Te & Filium tuum videant
 in sæculorum sæcula.

*R.V. gra-
 tia recita-
 ribus sa-
 lutatione
 Angelicæ
 Exempli*

Recens hic exemplum memoratu dignum est,
 quod demonstrat quomodo Maria propter Ave
 Angelicæ sibi præsentatum, fuerit memor peccato-
 ris ad eum miserendum, etiam hæresi infecto.
 Historia sic enarrat ex litteris Fred. Fornerij;
 Famulabatur Nobili Catholico Martinus Crucic-
 anus, cuiusdam Comburgensis hæreticus, ei amanuensis. Febris
 eum invaivit cum vitæ periculo. Solatur socij
 grum, vult interim ipse vocari ad sed. Fornerium
 Concionatorem Bambergensem, vt fiat Catholi-
 cus. Obstant illi & aiunt se vocaturos Ministrum.
 Ille se Sacerdotem Catholicum optare responder.
 Itaque à Catholicis domesticis advocatur. Acce-
 dit Fornerius, ac apud eum offendit amicos mis-
 sos, exheredationis eum minitantes. si Papsita si-
 at. Constantè responder se nihil ducere hæreti-
 tatem terream, vt fruatur æterna. Interrogatus à
 Fornerio, cur tanto desiderio Fidei Catholice ar-
 deret, responder, nocte præterita Conceptioni
 Deiparæ lacta, eam sibi adhiisse rapiantem, ac
 dicentē. *Quia sapè me salutasti devotè, venio ad te*
& moneo, vt quia in stat obitus tuus, in gremium S.
Ecclesie te recipias, consti earis, & communices. Nocte
enim Nativitatis Filii mei, illa hora qua exiit è vi-
teribus meis, veniam ad te, vt ad gaudia celestia te
adducam. Cui Fornerius: Cum ex hæreticorum si-
numero, qui Deiparæ non honorant, quo obsequio
tam ab ea gratiam promoveri potuisses? Responder:
Ego à te edoctus in Concionis, quam cum Domino
meo Catholico frequentabam, audivi quomodo
Mater Dei sit honoranda, & quomodo ei grata
foret Salutatio Angelica. Ex eo tempore septies ma-
*ne, & totidem vesperti flexis genibus eam recita-
 vi. Non aliud obsequium me præstitisse recordor. His*
igitur auditis, Sacramentis Ecclesie omnibus, post
instructionem & professionem Catholicam, munus
ipsa Nativitatis nocte, vt prædixerat Deipara,
migravit feliciter ex hac vita. Et ab eius morte, ta-
lis in vultu, quæ prius in corde fuerat, manifesti
hilarius & formositas, vt vividior & formosior appa-
reret, quam dum viveret. An non ergo potuit hie
meritò dicere: Sumens illud Ave peccatorum misere-
re ô Maria! Nemo ergo animum despondeat, &
desperet, addictus obsequio Virginis ex cordis &
animi sinceritate.

*Singula
 verba
 saluta-
 tionis
 Angelicæ*

- 1. AVE, correspondet Conceptioni, quia sine
 concepta fuit, sine peccato originali, aut vlla
 maledictione.
- 2. MARIA, correspondet Nativitati, quia tunc
 nomen illud accepit, & quidem, absque dubio,
 celestis ordinatione: Nominis quoque tunc effica-
 cem gnificationem accepit, si apparetur vt Stella
 Maris mundo tenebroso & turbido.
- 3. GRATIA PLENA, correspondet Præsentatio-
 nis, in qua valde gratiosa apparuit, scandens
 gradus

CANT. 7.

gradus in Templo trimula, cœlesti auxilio adjuva, ita vt tunc ei poterit illud dici: *Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, ô Filia Principis.*

4. DOMINVS TECVM, correspondet Annuntiationi, qua Dominus tunc cum ea fuit speciali modo, mox ab eius humili responso, per personalem vitionem ad carnem ex ea assumptam: Dominus tecum, ô Maria, tecum in mente, tecum in ventre, & vtero mysterijs fœcundissimo.

5. BENEDICTA TV IN MYLIERIBVS, correspondet Visitationi: sic enim à S. Elizabetha salutata fuit, & à S. Ioanne in vtero per os Matris loquente, quomodo & eam paulò antea Angelus salutarat eisdem verbis. Hinc & Festum illud quibusdam in locis intitulatur *Festum S. Mariæ de Gratia*, quia per illam gratia repletus est Ioannes & Elizabetha

6. BENEDICTVS FRUCTVS VENTRIS TVI, correspondet Festo partus eius, quando scilicet in medio Angelorum, cœlo & cœlitis eam benedicebant, Iesum peperit sine Virginitatis detrimento, quia sicut sine lesione & corruptione fructus ex arbore exoritur, ita Christus ex Virgine: & sicut decor est arboris fructus eius, ita & Mariæ decor est eius Filius.

7. SANCTA MARIA MATER DEI, correspondet Purificationi, in qua publicè apparuit Maria tamquam Mater Dei, quando diuinum suum Infantem presentavit cum gaudio & iubilo in Templo his qui expectabant redemptionem Israel: *Eccce venies ad Templum suum Dominator Dominus.*

8. ORAPRONOBIS PECCATORIBVS, correspondet eius in Cœlum Assumptioni: idem enim assumpta est, vt perpetuò interueniat & oret pro nobis miseris peccatoribus tamquam Mater, Mediatrix, & Advocata nostra: idem assumpta, vt nostræ salutis fideliter & amanter tractet negotia.

9. ILLUD, NYNCE ET IN HORA MORTIS NOSTRÆ, rememorare potest Festum Compassionis eius, & constantiam quam habuit iuxta Crucem in morte Filij. Per quam meruit assistere omnibus filijs Dei benedictis, in hora mortis, eosque ab insidijs demonis protegere, ac à mortis æternæ periculo liberare.

Propter hæc igitur omnia merito Ave Angelicum, cuius Gabriel Archangelus primam partem cœlesti mandato pronuntiavit, & auribus MARIE, otique eius, velut cœlestis melos, melique suave in fudit, crebro et repetimus cum devotione, tamquam gratis auribus excipendum, si à mellis nostris labijs prodierit. Coniungendum ergo est os nostrum cum Gabrielis ore, mens cum mente, reverentia nostra humilis cum eius reverentia humilitate, quando pronunciamus illud Ave. Sic enim non poterit repulsam pati, nec ingratum esse. Sic cum fiducia dicere illi poterimus: *Suavis illud Ave, peccatorum miserere.*

QVADRIGA MARIÆ
AVGVSTÆ.

TRACTATUS III.

PIE ELVCIDANS ANTIPHONAM
MARIANÆ LAVDIS,

Quæ canitur à Festo Purificationis vsque ad Pascha.

In gratiam Pastorum, & Concionatorum, ac Deiparæ Virgini piorum omnium, quibus dictum est:

Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. I
Ecclesi. 24.

INTRODVCTIO.

Ecclēsia congaudens, & congratulans Virgini Deiparæ, ante Thorum eius frequenter dulcia Cantica dramatis, vt in cordibus filiorum suorum foueat & accendat amorem erga eam, & venerationem candidæ pietatis. Illa autem Cantica, sive Antiphonas suave-sonantes, immutat verbis & modulis pro varietate temporum, & mysterio annua revelatione recurrentium. Interim ad eundem scopum tendunt, & in re ac significatione primaria conformitatem habent. A Pentecoste vsque ad Adventum Domini canit, *Salve Regina, Mater misericordiæ.* Ab Adventu vsque ad Purificationem, *Alma Redemptoris Mater.* A Purificatione vsque ad Pascha, *Ave Regina Cœlorum.* A Pascha vsque ad Pentecosten, *Regina Cœli lætare.* Sic in his Antiphonis ferè repetitur hæc vox, *Salve lætare, Ave,* quæ idem significat, & renouat illud Ave Angelicum, quod olim Gabrielis ore fuit depretonum, ad excitandum gaudium indicibile cordi Mariæ, ob redemptionem generis humani, cui debebat ipsa cooperari electa ad hoc Mater Filij Dei. Istud nempe Angelicum Ave initium fuit gaudij ineffabilis, initium nostræ salutis, initium consolationis filiorum Adæ: idem tam frequenter repetitur, tamquam mel in ore, melos in aure.

Propterea etiam in hac nostra Antiphona bis repetitur AVE, bis SALVE; & rursus GAUDE ET VALE: quæ omnia voce diuersa, re sunt eadem, & nihil aliud significant, quam si diceremus: Tibi ô MARIÆ sit gaudium, & salus, id est, felicitas, victoria, honor, virtus, gloria. Tibi congratulamur, & congaudemus, ac obsequium humilis seruitutis, & venerationis offerimus.

AUE REGINA CÆLORVM, Sect. I.
AUE DOMINA ANGELORVM.

Itaque quando dicimus, *Aue Regina Cœlorum, B.V. Re-* idem est, ac si dicamus: *Aguoscerimus te, ô Virgo, gina Cœ-* tamquam Reginam potentem, non solum in *lorum.*
salo